

Κεφάλαιο 5°

Δεν είναι τρελοί οι δίδυμοι !

Οικογένειες λέξεων

Όλες οι λέξεις , παράγωγες και σύνθετες , που γίνονται από μια λέξη λέγονται συγγενικές. Οι συγγενικές λέξεις αποτελούν όλες μαζί μια οικογένεια λέξεων. Π.χ. γράφω: παράγωγη λέξη γραφή / σύνθετη λέξη καταγραφή.

1. Να φτιάξετε ουσιαστικά από τα παρακάτω ρήματα που ν' ανήκουν στην ίδια οικογένεια:

Ρήματα	Ουσιαστικά
κερνώ	_____
μαθαίνω	_____
πλένω	_____
ποτίζω	_____
δικάζω	_____

2. Να φτιάξετε ρήματα σε -ίζω, -εύω, ή ώνω που ν' ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τα ουσιαστικά:

Ουσιαστικά	Ρήματα
φροντίδα	_____
τύπωμα	_____
θυμός	_____
σημάδι	_____
δουλειά	_____
φώτα	_____
κλαδί	_____

3. Να ξαναγράψετε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας αντί για το υπογραμμισμένο ρήμα ένα ουσιαστικό της ίδιας οικογένειας:

Η καθαρίστρια άρχισε να πλέκει.

Η Μαρία έμαθε να μαγειρεύει.

Εγώ θ' αρχίσω να κόβω και να ράβω.

Κύρια ονόματα

Κύρια λέγονται τα ονόματα που ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες ονομάτων. (γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα).

Τα ονόματα αυτά είναι:

Τα ονόματα των ανθρώπων: (Γιώργος, Γιάννης, Κώστας, κ.λ.π.) Τα ονόματα των ημερών:(Δευτέρα, Τρίτη, Κυριακή, κ.λ.π.)

Τα ονόματα των μηνών: (Μάρτιος, Απρίλιος, Ιούνιος, κ.λ.π.)

Τα ονόματα των εορτών και των αγίων: (Χριστούγεννα, Πάσχα, Άγιος Δημήτριος, Άγιος Γεώργιος, Αγία Ελένη, κ.λ.π.)

Τα γεωγραφικά ονόματα: Δηλαδή τα ονόματα των ποταμών, των βουνών, των λιμνών, των θαλασσών, κ.λ.π. (Πηνειός, Κάρλα, Όλυμπος, Αχελώος, Αιγαίο Πέλαγος, Παρνασσός, Πρέσπα, Μεσόγειος Θάλασσα, Ατλαντικός Ωκεανός, κ.λ.π.)

Τα ονόματα των χωρών, των πόλεων, των χωριών. (Ελλάδα, Ιταλία, Αθηνά, Ρώμη, Λάρισα, Βόλος, Γερμανία, Γαλλία, κ.λ.π.)

Τα εθνικά ουσιαστικά. Είναι αυτά που μας δείχνουν την προέλευση, δηλαδή από πού κατάγεται κάποιος. (Έλληνας-Έλληνες, Ιταλός-Ιταλοί, Γάλλος-Γάλλοι, Άγγλος-Άγγλοι, κ.λ.π.). Προσοχή όμως, γιατί υπάρχουν ουσιαστικά που μοιάζουν με τα εθνικά ουσιαστικά αλλά δεν είναι. (ελληνικός, ιταλικός, γερμανικός, γαλλικός, κ.λ.π.). Γενικά θα λέμε ότι είναι εθνικό ουσιαστικό, αυτό που μας δείχνει την προέλευση κάποιου προσώπου, ενώ δεν είναι αυτό που μας δείχνει την προέλευση οτιδήποτε άλλου (ζώου, πράγματος, ιδιότητας, ενέργειας, κ.λ.π.).

Διάφοροι οργανισμοί και τράπεζες.(Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος-ΟΤΕ- Εθνική Τράπεζα, Αγροτική Τράπεζα, κ.λ.π.)

Οι τίτλοι βιβλίων, εφημερίδων περιοδικών. (Λεξικό, κ.λ.π.)

Τα ονόματα των έργων τέχνης, μουσείων και μνημείων. (Παρθενώνας, Θησείο, Άγνωστος στρατιώτης, Εθνικό μουσείο, κ.λ.π.)

Κοινά ονόματα Αυτά είναι:

τα ουσιαστικά που φανερώνουν όλα τα πρόσωπα, τα ζώα ή τα πράγματα του ίδιου είδους.

Π.χ. εργάτης, σκύλος, αυτοκίνητο, κ.λ.π. αυτά τα ουσιαστικά λέγονται συγκεκριμένα

τα ουσιαστικά που φανερώνουν ενέργεια, κατάσταση, ιδιότητα. Π.χ. τρέξιμο, ησυχία, αδυναμία, κ.λ.π. αυτά τα ουσιαστικά λέγονται αφηρημένα.

Τα κοινά ονόματα που φανερώνουν ένα πλήθος από πρόσωπα ζώα ή πράγματα, λέγονται περιληπτικά (κοπάδι, ομάδα, αμπελώνας, κ.λ.π.)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να ξαναγράψεις το παρακάτω κείμενο, γράφοντας όσες λέξεις πρέπει με κεφαλαίο γράμμα:

Με λένε γιάννη παπαδάκη. Μένω στην αθήνα και οι γονείς μου κατάγονται από την κρήτη. Το καλοκαίρι πηγαίνω στην κρήτη, στο ηράκλειο, κοντά στον παππού μανώλη και τη γιαγιά σταυρούλα και περνάω κοντά τους πολύ όμορφα. Εκεί έχω αρκετούς φίλους, το δημήτρη, το γιωργάκη και το νίκο. Στη παρέα μας έρχονται και δυο κορίτσια, η έλλη και η νικολέτα.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Γράφω τους 12 μήνες του χρόνου, που θα είναι και η ορθογραφία:

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Γράφω το όνομα:

μιας πόλης: .....

ενός νησιού: .....

ενός ποταμού: .....

μιας χώρας: .....

ενός βουνού: .....

(Δε ξεχνώ ότι τα κύρια ονόματα γράφονται με το πρώτο γράμμα κεφαλαίο)

Να ξαναγράψετε το παρακάτω κείμενο, γράφοντας τα κύρια ονόματα σωστά (με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα τους).

Ο γιώργος εργάζεται στην εθνική τράπεζα της Ελλάδος. Κάθε παρασκευή κάνει λογαριασμό για τις συναλλαγές που έκανε η τράπεζα την εβδομάδα που πέρασε, ενώ στο τέλος κάθε μάρτη, ιούνη, Σεπτέμβρη και Δεκέμβρη, κάνει την ίδια δουλειά για το τρίμηνο που πέρασε.

Χτες είχε πάει για δουλειά στην Αθήνα και σε μερικές μέρες ετοιμάζεται να πάει, για δουλειά της τράπεζας πάλι, στη Θεσσαλονίκη. Στην Αθήνα βρήκε την ευκαιρία να επισκεφθεί τον παρθενώνα, ενώ στα σχέδιά του για τη Θεσσαλονίκη περιλαμβάνεται και ο λευκός πύργος.

Τα Χριστούγεννα είχε πάει στο Πήλιο, ενώ το Πάσχα θα πάει στα Ζαγοροχώρια, στην Ήπειρο, περνώντας από τα Γιάννενα.

5. Να ξεχωρίσεις τα κοινά ουσιαστικά στο παρακάτω κείμενο και να τα κατατάξεις ανάλογα με το τι σημαίνουν(πρόσωπο, ζώο ή πράγμα).

Αυτός ο άνθρωπος πήρε το αρνί, το φόρτωσε στο αυτοκίνητό του και το πήγε στον φούρνο να το ψήσει γιατί δεν ήξερε πως ψήνεται το αρνί στη σούβλα, αλλά και γιατί βαριόταν να γυρίζει τη σούβλα μόνος του. Έτσι αυτό το πασχαλινό τραπέζι δεν θα έχει αρνάκι της σούβλας, αλλά του φούρνου. Όλοι όμως θα μείνουν ευχαριστημένοι και θα χορτάσουν.

ΠΡΟΣΩΠΟ	ΖΩΟ	ΠΡΑΓΜΑ

6. Να γράψεις το καθένα από τα παρακάτω κύρια ονόματα στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι φανερώνει.

Φεβάρης, Άγγλος, Ολυμπιακό Στάδιο, Δήμαρχος, Πατρinός, Άη-Λιάς, Σάββατο, Ιούλιος, Παρθενώνας, Άγνωστος Στρατιώτης,, Πρόεδρος, Πρωθυπουργός, Τρίτη, Χριστούγεννα, Μάης, Υπουργός, Πέμπτη, Βουλευτής, Άη-Δημήτρης, Έλληνας, Λευκός Πύργος, Αγία Ελένη.

Μήνες- ημέρες- εποχές	Κτίρια-μνημεία- γήπεδα	Γιορτές- Άγιοι	Τιμητικοί τίτλοι	ΕΘνικά Ονόματα

7. Να διαβάσεις προσεκτικά τις παρακάτω προτάσεις και να γράψεις τα πρώτα γράμματα που λείπουν με κεφαλαία ή με μικρά, ανάλογα με τι φανερώνουν οι λέξεις.

1. Η ___λλάδα φημίζεται για την ___λληνική φέτα, τις πανέμορφες ___λληνικές ακρογιαλιές και τους φιλόξενους ___λληνες κατοίκους της.

2. Η ___λλανδία είναι γνωστή για τα πασίγνωστα ___λλανδικά τυριά και τις ___λλανδικές τουλίπες.

3. Οι ___όντιοι έχουν γίνει ξακουστοί για τους ___οντιακούς χορούς και τα ___οντιακά ανέκδοτα. Λέγονται ___όντιοι γιατί κατάγονται από τις περιοχές του Εύξινου ___
___όντου.

4. Η ___ερσία βρίσκεται πολύ μακριά, όλοι όμως θέλουμε να έχουμε στο σπίτι μας ένα χειροποίητο ___ερσικό χαλί, φτιαγμένο από έμπειρους ___έρσες υφαντουργούς.

5. Η ___κωτία βρίσκεται στην ___γγλία, και είναι γνωστή για το ___κωτσέζικο ούισκι της και για την τσιγκουνιά των ___κωτσέζων.

6. Τα ___ινέζικα φαγητά μπορούμε να τα φάμε και στην ___λλάδα, στα ___ινέζικα εστιατόρια. Δεν είναι ανάγκη να πάμε στην ___ίνα.

7. Κάθε χρόνο πολλοί άνθρωποι επισκέπτονται την ___άτρα για να δουν το περίφημο ___ατρινό καρναβάλι. Έτσι τα ___ατρινά ξενοδοχεία είναι πάντα γεμάτα και οι ___ατρινοί χαρούμενοι.

8. Για να κάνει κάποιος ουσδική γυμναστική, Δεν είναι απαραίτητο να είναι ___ουηδός, ούτε χρειάζεται να πάει στη ___ουηδία. Αρκεί να πάει σε ένα γυμναστήριο

9. Τα ___ηλιορείτικα μήλα είναι πολύ γνωστά σε όλη την ___λλάδα. Παράγονται στο ___ήλιο και είναι πολύ νόστιμα.

10. Τα περισσότερα από τα αυτοκίνητα που χρησιμοποιούμε, έχουν κατασκευαστεί στην ___απωνία, από ___άπωνες τεχνίτες και έχουν ___απωνική τεχνολογία ή στην ___υρώπη από ___υρωπαϊούς τεχνίτες και έχουν ___υρωπαϊκή τεχνολογία.

11. Οι ___λληνες στρατιώτες έχουν γράψει λαμπρές σελίδες δόξας στην ιστορία τους, με την απaráμιλλη ___λληνική λεβεντιά κι αντρείοσύνη τους και τους αγώνες τους για τη λευτεριά της ___λλάδας.

12. Τα ___ραβικά άλογα, κατάγονται από την ___ραβία και είναι ξακουστά για την ομορφιά και τη γρηγοράδα τους. Οι ___ραβες που τα μεγαλώνουν τα προσέχουν πολύ.

ΡΗΜΑΤΑ
ΠΡΟΣΩΠΑ - ΑΡΙΘΜΟΙ

Τα ρήματα κλίνονται, δηλαδή αλλάζουν μορφή.

π.χ. γράφω, γράφεις, γράφει, γράφουμε, γράφετε, γράφουν

Τα ρήματα έχουν ενικό και πληθυντικό αριθμό [παίζω, παίζουμε]

και αναφέρονται στα τρία πρόσωπα του λόγου:

[πρώτο { εγώ - εμείς }, δεύτερο { εσύ - εσείς }, τρίτο { αυτός, ή ,ό - αυτοί, ές, ά }]

Μαθαίνω να κλίνω τα βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω στους δύο αριθμούς και στα τρία πρόσωπα.

Ενικός αριθμός

α' πρόσωπο	εγώ	είμαι	εγώ	Έχω
β' πρόσωπο	εσύ	είσαι	εσύ	Έχεις
γ' πρόσωπο	αυτός, ή, ό	είναι	αυτός, ή, ό	Έχει

Πληθυντικός αριθμός

α' πρόσωπο	εμείς	είμαστε	εμείς	Έχουμε
β' πρόσωπο	εσείς	είστε	εσείς	Έχετε
γ' πρόσωπο	αυτοί, ές, ά	είναι	αυτοί, ές, ά	Έχουν

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Συμπληρώνω τον πίνακα όπως είναι πάνω και μαθαίνω να τον λέω απ' έξω.

Ενικός αριθμός

α' πρόσωπο		
β' πρόσωπο		
γ' πρόσωπο		

Πληθυντικός αριθμός

α' πρόσωπο		
β' πρόσωπο		
γ' πρόσωπο		

Συμπληρώνω τις προτάσεις με το ρήμα είμαι, στην κατάλληλη μορφή.

Παππού πού_____;

Αγόρι μου, _____στον κήπο και ποτίζω τις τριανταφυλλιές. Η γιαγιά πού_____;

Πήγε στο φαρμακείο να αγοράσει τα φάρμακά της.

Παππού, τώρα που _____μαζί στον κήπο, θα μου δείξεις πώς κόβεις τα τριαντάφυλλα χωρίς να σε πληγώνουν τ' αγκάθια;

Παιδί μου, θα στο δείξω όταν θα είσαι μαζί με τη Λένα. Θέλω να _____και οι δύο μαζί.